

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

תוכן

- א. ביום ולא בלילה.....1
- ב. אתקין רבי אבהו בקסרי תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה ... מספקא ליה אי גנוחי גנח אי ילולי ליל ... וקא מפסיק ... דהדר עביד תקיעה תרועה ותקיעה ... דהדר עביד תקיעה שברים תקיעה ... מספקא ליה דלמא גנח ויליל.....2
- א. אורך התקיעה.....4
- ב. צורת הקול בתקיעה שברים ותרועה.....6
- ג. נשימה אחת או שתי נשימות.....7
- ג. שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא.....8
- ד. מתשעה בני אדם כאחד לא יצא תקיעה מזה ותרועה מזה יצא ואפילו בסירוגין ואפילו כל היום כולו.....10
- ה. אם שהית כדי לגמור את כולה חזור לראש.....11
- ו. תקיעות אין מעכבות זו את זו ברכות אין מעכבות זו את זו תקיעות וברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים מעכבות.....13
- ז. אבל שלא בחבר עיר שומען על הסדר ושלא על סדר ברכות.....15
- ח. ויחיד שלא תקע חבירו תוקע לו ויחיד שלא בירך אין חבירו מברך עליו.....15
- ט. ומצוה בתוקעין יותר מן המברכין. ... הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכין. ... דאף על גב דהא ודאי והא ספק.....16

דף לד.

א. ביום ולא בלילה

זמן¹ תקיעת שופר ביום שנאמר (במדבר כט פסוק א) יום תרועה יהיה לכם, ביום ולא בלילה וכל היום כשר לתקיעת שופר מעלות השחר עד השקיעה, ובבין השמשות כלומר מהשקיעה עד צאת הכוכבים יתקע, אך בלא ברכה².

¹ שו"ע ונו"כ תקפח א

² שהרי הוא ספק יום ספק לילה וחייב לעשות מספק את המצוה אך לא יברך שספ ברכות להקל, מ"ב שם א, וסי' סז א.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

חכמים הצריכו להמתין מלתקוע עד שתניף החמה, שיצא מכלל ספק לילה שאין הכל בקיאיין בעמוד השחר³, ומכל מקום אם עבר ותקע משעלה עמוד השחר קודם הנץ החמה יצא ואין צריך לתקוע שנית.

אולם⁴ כל זה מעיקר דין תורה, או בשעת הדחק כגון שצריך לצאת לבית חולים או ענין בטחוני וכדומה, אבל חכמים תקנו לתקיעות שופר במוספין, ואמרו בגמרא בטעמא דשעת הגזירה היתה שלא יתקעו ישראל בשופר והיו אורבין להם כל שש שעות של זמן תפלת שחרית לכך העבירוה לתקוע במוספין.

ומטעם זה נראה דנהגו כל ישראל מימות הקדמונים גם בתקיעות דמיושב שלא להיות מן הזריזין המקדימין⁵, ולתקוע בתחלת היום, אלא סמוך לתפלת המוסף אחר קריאת התורה, ואפילו יחיד התוקע לעצמו ג"כ ידקדק לתקוע אחר ג' שעות לערך, כדי שתקיעתו תהיה בשעה שהעבור עומדים בתקיעה.

**ב. אתקין רבי אבהו בקסרי תקיעה שלשה שברים תרועה
תקיעה ... מספקא ליה אי גנוחי גנח אי ילולי יליל ...
וקא מפסיק ... דהדר עביד תקיעה תרועה ותקיעה ...
דהדר עביד תקיעה שברים תקיעה ... מספקא ליה דלמא
גנח ויליל**

כבר התבאר לעיל דף לג: שחייב⁶ אדם לשמוע בראש השנה תשע תקיעות, המורכבות מתקיעה תרועה תקיעה (תר"ת) שלוש פעמים.

תרועה⁷ זו האמורה בתורה, מתרגמינן – יבבא כלומר קול שאדם משמיע כשהוא בוכה ומיילל, ונסתפק לנו בה ספק לפי אורך השנים ורוב הגליות

³ וזמנין דאתי לאקדומי הצריכו חכמים לכתחלה להמתין עד הנץ דיום ברור הוא לכל. ולא בעינן עד שיעלה כל גוף השמש על הארץ אלא משעת תחלת הנץ ג"כ מותר לכתחלה. מ"ב תקפת ב

⁴ מ"ב שם

⁵ עיין שאלתות פרשת וזאת הברכה ובאלפסי שלהי ראש השנה וברמב"ם סוף הלכות שופר ובאור זרוע סימן רע"ה בשם כל הנאונים, ולפי זה נראה שאין מקום להא דמובא בשערי תשובה בשם איזה גדולים שנהגו להיות מן הזריזין, עיין שם, וביותר לפי מה שפירש הרמב"א וזה לשונו, שהיתה להם שעת צרה שלא היו רשאים לקים המצות אלא בסתר ולא היו תוקעין אלא עד תום היום שנתפזרו בני אדם לכאן ולכאן, עיין שם, ולפי זה שפיר שייכא האי תקנה גם בתקיעות דמיושב להמתין עד שעה שבני אדם מתפזרין. שער הציון שם ס"ק ו

⁶ שו"ע ונו"כ תקצ א

⁷ שו"ע ונו"כ שם ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

ואין אנו יודעין היאך היא⁸, צד אחד – האם יבנא זו היא כמו שדרך החולים שמאריכים בגניחותם ומשמיעים קול אחר קול, ומאריכים בהם קצת וזה נקרא גנת, והוא מה שאנו קוראים שברים, וא"כ צריך לשמוע בראש השנה שלוש פעמים תש"ת.

או מצד שני – אולי התרועה היא כמו אדם המיילל ומקונן שמשמיע קולות קצרים מאד תכופים זה לזה וזה נקרא יליל, והוא מה שאנו קוראים תרועה וא"כ צריך לתקוע תר"ת שלוש פעמים.

או מצד שלישי – שהיא כמו שניהם ביחד זה אחר זה, ודוקא היללה אחר הגניחה שכן דרך הבוכה מגנח ואח"כ מיילל, וא"כ צריך לתקוע תשר"ת ג' פעמים

לכן תיקנו חכמים כדי לצאת ידי כל הספיקות לעשות הכל⁹, לתקוע תשר"ת ג' פעמים שמא התרועה היא גניחה ויללה ביחד, ולמרות שלכאורה על ידי כך ייצא גם צד הראשון וגם הצד השני שהרי תקע שניהם. אך מכיון שאין להפסיק בין התקיעה לתרועה בקולות אחרים¹⁰. יש לחשוש שמא התרועה היא גניחה לבד והיו היללות הפסק בין התרועה להתקיעה שלאחריה, ולכן תוקעים גם אח"כ תש"ת ג' פעמים, ואח"כ תר"ת ג' פעמים, שמא התרועה היא היללה לבד והיו הגניחה שבסדר תשר"ת הפסק בין התרועה לתקיעה שלפניה.

נמצא שכדי לצאת ידי חובה חייב אדם לשמוע 30 קולות בראש השנה על יד שלושה סדרים – תשר"ת שלוש פעמים, ותש"ת תר"ת כל אחד. ולכתחלה

⁸ לשון הרמב"ם שופר פרק ג הלכה ב וכך כתב הטור וש"ע אך עיין בב"י שם "שנשאל רבינו האי וכי עד שבא רבי אבהו ותיקן שיהיו תוקעין תשר"ת תש"ת תר"ת לא היו ישראל יוצאים ידי תקיעת שופר והשיב כך היה הדבר מימים קדמונים מנהג בכל ישראל מהם עושים תרועה יבבות קלות ומהם עושים יבבות כבדות שהם שברים ואלו ואלו יוצאים ידי חובתם ... כל אחד לפי מנהג הבכי של מקומו אף על פי שאין בזה שום קפידא שהרי שניהם ענין בכי הוא ואין כאן חילוק ענין אלא חילוק מעשה ... והיה הדבר נראה כחלוקה אף על פי שאינה חלוקה ... וכשבא רבי אבהו ראה לתקן תקנה שיהיו כל ישראל עושים מעשה אחד ולא יראה ביניהם דבר שההדיוטות רואים אותו כחלוקה". ונפקא מינה לענין מש"כ בפמ"ג משב"ז שם א ו"משמעות המחבר כהר"מ ז"ל, הלכך אף אם שמע תשר"ת ג' פעמים ותו לא, ולפניו שתי עיירות, באחת ישמע תר"ת תש"ת ובאחת תפלות, ילך לשופר".

⁹ שו"ע ונו"כ תקצ ב

¹⁰ שהתורה אמרה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה בלא הפסק קול שופר שאינו פשוט בינתיים

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

יתקע כסדר הזה דוקא, מטעם דגנח ברישא ואחר כך ייליל, אולם בדיעבד אם הקדים תר"ת לתש"ת או אף לתשר"ת יצא, שאין סדרן מעכב¹¹.

א. אורך התקיעה

שיעור התקיעה בכל סדר משתנה, מכיון ששיעור תקיעה כשיעור תרועה כמו שהתבאר לעיל דף לג: וא"כ נמצא ששיעור תקיעה של תשר"ת כפול בארכו משיעור תש"ת ותר"ת והינו כאורך שברים תרועה, שהרי אנו חוששים שמא שניהם היא התרועה האמורה בתורה.

וכבר נתבאר שנחלקו הראשונים באורך התרועה ולכל אחד חומרא וקולא.

דעת רש"י¹² שאורך מינימום לתקיעה הנו שלוש קולות כל שהוא, וא"כ זהו גם אורך התקיעה, וברגע שתקע באורך זה הרי זו תקיעה ולא שברים, ואורך מינימום של שלוש שברים הינו לפחות 6 קולות¹³ שהרי שברים ארוכים מתרועה, ותרועה קול אחד כפול שלוש. נמצא שאורך התקיעה בתשר"ת לפחות 9 קולות ותקיעת תש"ת לפחות 6 קולות, ותקיעת תר"ת לפחות 3 קולות. נמצא קולא – שאורך התקיעה אינו עולה על תשע קולות, וחומרא – שאין להאריך בכל שבר יותר משלש קולות, שהרי בכך יצא הוא מכלל שבר והפך לתקיעה.

אך הריב"א והריב"ם חולקים על שיטת רש"י¹⁴, וסבורים ששיעור התרועה הוא תשעה קולות, וממילא גם התקיעה היא תשעה קולות, ולפי זה בתשר"ת יש לתקוע תקיעה באורך לפחות 18 קולות שהרי שברים תשע ותרועה תשע ושניהם יחד 18 ובתש"ת ותר"ת לפחות אורך תשע קולות. נמצא קולא – שיכול להאריך בשבר עד תשע קולות וחומרא שבתקיעת תשר"ת חייב לתקוע לפחות 18 קולות.

שיטת הרמב"ם¹⁵ ששיעור תרועה כשיעור 9 קולות ושיעור תקיעה לפחות חצי תרועה כלומר 4.5 קולות.

נמצא קולא – ששיעור תקיעה 4.5 קולות, וחומרא – שאין להאריך בכל שבר יותר מ4.5 קולות שלא יתהפך לתקיעה מחמת אורכו.

¹¹ פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן תקצ ס"ק א

¹² היא השעה הראשונה במחבר שם ג

¹³ כמבואר בריב"א לעיל לג: ומוכח כן מירושלמי פ"ד איזו היא הרעה (קרבן העדה): כלומר כמה שיעור תרועה) רבי חנניא ורבי מנא חד אמר אהן מרימוסה. (קרבן העדה): קולות קמנות בעין שתוקעין על החצוצרות שקורין מרומי"ט בל"א) וחורנה אמר תלת דקיקן (קרבן העדה): ג' קולות של כל שהן).

¹⁴ היא הדעה השניה במחבר שם

¹⁵ רמב"ם שם פרק ג הלכה ד "שיעור תרועה כשתי תקיעות, שיעור שלשה שברים כתרועה" ובביאור הגר"א אורח חיים סימן תקצ סעיף ג "והרמב"ם כת' תקיעה כחצי תרועה ושיטתו נכונה".

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ראש השנה

דעת השו"ע נמצא להלכה¹⁶ שאין יכול לצאת ידי כל הדיעות מכיון שאם מאריך בשלושת השברים כשיעור 9 כוחות, א"כ כל שבר הנו כאורך 3 כוחות והרי הוא כתקיעה לדעת רש"י ואינו שבר, ואם יקצר את השברים מ 9 כוחות לא ייצא לדעת ריב"א וריב"ם שהרי כלל השברים אינו פחות מתשע כשיעור תרועה.

ולכן יעשה או כרש"י ויקצר בשברים. או כר"י וריב"ם ויכול להאריך בשברים ואז חייב להאריך בתקיעת תשר"ת כשיעור 18 כוחות. אך אינו יכול להאריך בשברים ולקצר בתקיעה. וכן הוא מנהג קהילות הספרדים¹⁷.

דעת הרמ"א שיכול לצאת ידי כל הדעות שמכיון ששלוש שברים הרי הם לרש"י לפחות שש קולות א"כ תקיעה של תש"ת הרי שש כשיעור השברים וא"כ גם אם יאריך בשבר כל שלא הגיע ל- 6 קולות הרי הוא עדיין שבר¹⁸, ולרמב"ם כל שלא יאריך 4.5 הרי הוא עדיין שבר, ולפיכך יכול לתקוע שברים באורך תשע קולות לצאת הריב"א וריב"ם, ויוצא לדעת גם רש"י והרמב"ם.

ולכן למעשה למנהג האשכנזים צריכים להאריך לכתחילה¹⁹ בתקיעות דתשר"ת כדי כ"א כוחות כל שהו²⁰.

והתקיעות של תש"ת ותשר"ת יהיה לפחות כשיעור ט' כחות וגם יזהר לכתחלה שיעשה כל תרועה בין של תשר"ת ובין של תשר"ת כשיעור ט' כחות²¹. ונכון להזהיר לבעל תוקע שלא יאריך בכל שבר כשיעור 4.5 כחות²², אף שהוא שיעור מועט מאד²³.

¹⁶ והוא כדעת המור והרא"ש פ"ד סי' י וכדעת התוס' לעיל לג':

¹⁷ ילקוט יוסף מועדים סדר התקיעות והלכותיהם סעיף ו

¹⁸ ברמ"א כתב וי"א דאין לחוש אם האריך בשברים קצת, ובלבד שלא יאריך יותר מדאי וכן נוהגין ובביאור הלכה שם ד"ה וי"א דאין כתב היינו אפילו לפי שיטה זו דשיעור תרועה לא הוי כ"א ג' כחות בעלמא מ"מ השברים ארוכים יותר וא"כ תקיעה דסימן תש"ת לא הוי פחות מג' שברים והילכך אין לחוש כל שאינו מאריך בשבר אחד כשיעור ג' שברים דאינו נעשה תקיעה בתש"ת בפחות מזה השיעור. וכבר נתבאר שברישב"א כתב וז"ל "שהשבר קטן מתקיעה דאי לא הוי ליה תקיעה, וגם גדול הוא מן היבבה של בני אדם, וכיון שכן נמצא שהשבר אינו אלא כדי ב' יבבות ויותר מעט".

¹⁹ וכדיעבד די אם עשה אותה כמ' כחות, ופחות מזה אפילו בתש"ת לא יצא וצריך לחזור ולתקוע, שהרי מנהגנו להאריך בשברים כל שבר יותר משלשה כחות עד ט' [ולא עד בכלל], ואם כן הוי תרי קולי דסתרי אהדרי, שהרי כיון שאנו עושין השברים כשמונה כחות ועל כרחו שאנו תופסין דשיעור תקיעה הוא כמ' כחות דוקא ולא פחות מזה [ממגן אברהם]. שער הציון סימן תקצ"ד

²⁰ מועדים וזמנים ח"א ראש השנה סימן ה סעיף ד

²¹ וכדיעבד יצא אם האריך כשיעור ו' כחות או קרוב לזה דעל כל פנים שברים ארוכין מיבבות, ואם כן יש בכל שבר שיעור שתי כחות כל שהוא כיון דאפיקתה מכה אחד. מ"ב שם יג, מו שער הציון ס"ק ח

²² וכדיעבד אם האריך בתש"ת בשבר אחד מהשברים עד כדי ח' טרומיטין לא יחשב כתקיעה אבל יזהר שלא יעשה כשיעור ט' טרומיטין דאז פסול אף בדיעבד דנחשב כתקיעה לכו"ע ... ובתשר"ת בדיעבד אינו נפסל אם עשה השבר בתשר"ת עד י"ח כחות אבל י"ח פסול אף בדיעבד דשוב נעשה תקיעה לכו"ע. מ"ב שם יג.

²³ מועדים וזמנים שם סעיף ו

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

ב. צורת הקול בתקיעה שברים ותרועה

י"א²⁴ ששבר ותקיעה קול פשוט, ואין בהם כדי שינוי בנגון, ואין שינוי בהם אלא באריכות הקול, שהתקיעה ג' יבבות לכל הפחות והשבר קטן ממנו, ואין בו אלא שיעור תנועת ב' אותיות דהיינו ב' יבבות. וי"א²⁵ שהחלוק הוא בצורת הניגון שהתקיעה קול פשוט סופו כתחילתו כאיש מרים קולו לשורר ולרנן, והשברים קול שבור כעין המילול²⁶.

וכן מצינו מנהגים²⁷ באופן התרועה יש העושים קול המתרעם, או קול המתרעש שהוא קול רועד ומתרעם המורכב מקולות רעידה מתרעשים קצרים, וכן מנהג התימנים והבוכרים, ויש עושים התרועה כקול ארוך המופרד על נקישת מהירה בלשון טו, טו, וכן מנהג מקהלות האשכנזים והספרדים.

ולמעשה²⁸ צורת הקול דשברים ותרועה תלוי כפי מנהג המקום²⁹. מנהג הספרדים ובמחוזות האשכנזים נהגו לעשות קול פשוט, ועושים ג' קטעים על ידי הלשון, ואצל התימנים הוא ארוך

²⁴ ריטב"א ומאירי לעיל לג:

²⁵ דרשה לראש השנה לרמב"ן וז"ל "אבל כפי הנראה מדקדוק הלשון אין ההפרש שבין השברים לתקיעה בין ארוך לקצר, אלא שזה קול פשוט סופו כתחילתו כאיש מרים קולו לשורר ולרנן, וזהו קול שבור כעין המילול, וכבר פירשו רבותינו ז"ל אלינו רעם (נ"א דיגום) הקול כשאמרו גנחוי וילולי, וכן לשון התורה עצמה תרועה, ולשון התרגום יבבא, שניהם לשון שבר, כי תרועה מענין רועו עמים וחתו, רועה התרועעה הארץ, ומגורתם, ויבבא כמו יללה, ותיבב כמו ותיליל, כולם לשון שבר ברוח".

²⁶ ולכאורה לדיעה זו אין לחוש כלל באורך השברים שהרי לעולם אינו תקיעה כיון שקולו משונה מתקיעה.

²⁷ לשון הרי"ץ גיאת בהלכות ר"ה הובא במג"ע פ"ג מהלכות שופר, כהדין טרימוטא פירוש קול המתרעם, (במג"ע הגירסא קול המתרעש), וחד אמר תלת דקיקין והיינו שברים שהם כבדין (בתלמוד דידן) ילולי יליל לשון רעישת, וגנחוי גניח לשון שבירה כאדם המתאנה וגנח מלבו ע"כ. ובמ"ע כתב ואני כשזכיתי לבא לאה"ק מצאתי תרועתם בקבלת אבותם כקול המתרעש ואין טוט בהם וכו' (כמו תרועה שלנו המורכב מטוטים). והוא טרומיטא האמור בירושלמי כמ"ש הרי"ץ גיאת וכו' ביאור המלה טרומיטא בל"י רעידה ותנועת קול תרועה כמ"ש בעה"ש. וכן מצאתי כאן באה"ק תרועת עדות התימנים ועדת הבוכרים שהוא קול רועד ומתרעם אלא שאצל התימנים הקול רועד הוא בו, בו, ואצל הבוכרים הא, הא, ומוצאו מהגרון והתרועה שלנו טו, טו, מוצאה מהלשון. ובא לידי סדור תימני וראיתי שהתקיעה מסומנת בקו ארוך והשברים בשלשה קוים קצרים והתרועה בשרשרת תשר"ת (והיינו שהתרועה היא כמו זיגוג אנכי) וצורת השרשרת מראה שהתרועה היא קול רועד המורכב מקולות רעידה מתרעשים קצרים, ואילו התרועה שלנו המורכבת מטוטים יותר מתאים לסמנה בצורת טבעות המעורות ומחוברות אחת בשניה כזה (דהיינו שרשרת אנכית של עיגולים) והבבליים תרועתם היא קול ארוך המורכב מקולות קצרים לולוי, המזכיר ילולי יליל שבגמרא. והנה מנהג אשכנזי וגם חלק גדול מהספרדים הוא שצורת הקול של התרועה היא טוטו טוטו טוטו, לכאורה אין לו מקור לא בבבלי ולא בירושלמי. אבל לאחר העיון יש מקור למנהגינו ממו"ק ט"ז בענין תקיעת שופר במי שמנדין אותו, אמר שמואל טוט אסור וטוט שרי, ופירש ר"ח כלומר הקול שמכריז השופר הוא האוסר והוא המתיר, וכן פירש הערוך ערך טט. ומשמע שנקרא טוט ע"ש קולו בתקיעה טוט ארוך, ובשברים ג' טוטים קטנים, ותרועה ג' טוטים קטועים. ולמדים תרועה של ר"ה משופר בנידוי. אולם כאן לא פירשה הגמרא צורת קול התרועה. עלי תמר בירושלמי כאן פ"ד ה"י.

²⁸ מועדים וזמנים ח"א ראש השנה סימן ה סעיף ה

²⁹ שהצלצול והקול של גנחוי וילולי יליל מתחלף מארץ לארץ ומזמן לזמן. וכל סגנוני צלצולי קול כשרים, כמו שכל הקולות כשרים בשופר.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

קצת ומפרידים הקולות על יד שמוצאו מהגרונ. ובהרבה מחוזות רוסיא וליטא מריעין בקול טו-או-טו, ובפולין ואונגריין וכו' נהגו בקולות קצרים פשוטים דוקא, והעיקר בזה לילך אחר מסורת אבותיו, ואם מנהג אבותיו קולות פשוטין ומתפלל במקום שמריעין טו-או-טו, יש מהדרין לשמוע אחר התפלה כמנהג אבותיהם לצאת המ"ע גם כפי מסורת שלהם דוקא.

והגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל דקדק שלא להריע טו-או-טו, שבהאי קול טו בסוף אולי הוא כמריע מתוך שבר רק הריעו או-טו לבד³⁰.

אולם המריעים תרועה קול המתרעש ע"י שמנענעים השופר בידם בשעת התקיעה³¹, אין יוצאין ידי תרועה, וע"כ יש להתאמץ לעשות התרועה בנשימה והיינו מהגרונ או בדיעבד בלשון.

ג. נשימה אחת או שתי נשימות

נחלקו הראשונים בשברים תרועה בתשר"ת י"א³² שחייב לעשותם בנשימה אחת וי"א³³ שאין לעשותם בנשימה אחת אלא חייב בשתי נשימות שהרי הגונח ומילל אינו עושה כן בנשימה אחת וי"א³⁴ שאין חייב לעשותן בנשימה אחת אלא יכול להפסיק ביניהם.

ולהלכה דעת המחבר³⁵ וכן מנהג קהילות הספרדים שירא שמים יצא ידי כולם, ובתקיעות דמיושב יעשה בנשימה אחת, ובתקיעות דמעומד יעשה בב' נשימות³⁶. וינשום ממש בין השברים לתרועה³⁷.

³⁰ שם הערה ה

³¹ בספר "עיני יצחק" על ש"ע (להרה"ג הרב יצחק רצאבי שליט"א) מביא מנאוני תימן שע"י נענוע ביד אין יוצאין תרועה, והנהגים כן אינם בקיאין בתרועה המתרעש כהלכתה, ואשרי העם יודעי תרועה כפשוטו, ולכן יש להתאמץ ללמוד קודם ר"ה עד שבקי בתרועה. ועיין בתשובות והנהגות כרך ד סימן קמג ואני הכרתי לפני קרוב לחמשים שנה יהודי תימני זקן, שזכה להיות בעל תוקע אצל הגה"ק הגר"ל דיסקין זצ"ל, שדקדק לשמוע תרועה גם בקול המתרעש, והיינו דרך נשימה דוקא, וכן התקיעה אצלו היה פשוט בלי עליות או ירידות. והוסיף לספר שבשעת התקיעות היו פני הגר"ל זצ"ל כלפיך אש מרוב שמחה שזוכה לקיים מצות תקיעות בהידור, וסיים אשרי מי שראה אותו בעבודתו במצות תקיעות ברה"ה. והיה רגיל כמה ימים לפני ר"ה לקרוא לפניו את התוקעים לבחון אותם אם יעשו התקיעות בהידור.

³² רא"ש פרק ד סימן י

³³ דעת ר"ת בשו"ת תרומת הדשן חלק א סימן קמב, ובמרדכי במסכתין רמז תשכ

³⁴ מגיד משנה שם פרק ג הלכה ב

³⁵ שו"ע ונו"כ שם ד

³⁶ אבל איפכא לא במקומות שנוהגין כרבנו תם לתקוע רק תשר"ת למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות, דבזה יוצא ממה נפשך אי כוונת התורה לשברים לחוד או לתרועה לחוד, ולהפסק לא היישין, ואם כן אי עבד שברים תרועה בנשימה אחת, דלמא תר"ת אמת היא ושברים לאו כלום היא, ואי הוי מתחיל בשברים באותה נשימה של תרועה לא השיבה תרועה כלל ככהאי גוונא, אך במקומות שנוהגין לתקוע למלכיות תשר"ת תשר"ת תר"ת וכן לזכרונות וכן לשופרות יכול לעשות ג"כ להיפך במיושב בשתי נשימות ובמעומד בנשימה אחת. מ"ב שם יט ושער הציון שם ס"ק יז.

³⁷ שאם רק שהה כדי נשימה ולא נשם אולי לא יצא לכ"ע. דמאחר ששהה כדי נשימה לא מיקרי עוד בנשימה אחת, וגם לא נשם למיהוי בשתי נשימות כדעבדי איגשי, וע"כ יש להזהיר ל"בעל-תוקע" דבמקום שנוהגין בשתי נשימות יפסיק וינשום דוקא, שרק בזה הוה לכו"ע בשתי נשימות. מועדים וזמנים שם סעיף ו

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ראש השנה

ודעת הרמ"א וכן מנהג האשכנזים לעשות הכל בב' נשימות, ואין לשנות³⁸. אך יזהר שלא יפסיק יותר מכדי נשימה³⁹

ונחלקו הפוסקים בהגדרת נשימה אחת י"א⁴⁰ שיזהר שלא יתקע כמו שרגילין תוקעים לתקוע שברים תרועה בכח אחד בלתי שום הפסק, אלא יפסיק מעט, רק שלא יעשה נשימה בנתיים,

וי"א⁴¹ שאין מפסיקין את הקול כלל ודיעבד פסול אפי' בהפסקה מועטת אלא תוקע בכח אחד כמריע תוך שבר דוקא⁴².

דף לד:

ג. שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא

אף⁴³ על פי שלכתחלה אסור להשיח מתחילת תקיעות מיושב עד סוף התקיעות מעומד⁴⁴, מכל מקום אם עבר התוקע ושה, אפילו הפסיק כמה

³⁸ ומשה אמת ותורתו אמת. ומי שרוצה לצאת ידי האומרים בנשימה אחת יעשה כך דוקא בתקיעות דמעומד. שיחיה הברכה על התקיעות דשתי נשימות ולא יהי' חיש ברכה לבמלה. שו"ת אבני נזר חלק או"ח סימן תמד ס"ק יז

³⁹ מ"ב שם כא

⁴⁰ שו"ת תרומת הדשן חלק א סימן קמב וכך הכריע מועדים שם סעיף ה "ונראה שמהנכון כשמריע בנשימה אחת להפסיק, אבל רק במשהו כמשמעו ממש, להדגיש הסוף של השבר והראש של התרועה".

⁴¹ חזון איש או"ח קלו ס"ק ב לדעת הרמב"ן והרא"ש שאין מפסיקין את הקול כלל ודיעבד פסול אפי' בהפסקה מועטת, וכ"כ בשו"ת אבני נזר חלק או"ח סימן תמד ס"ק יח כ "וכשתוקע בנשימה אחת נראה לפי עניות דעתי שלא יפסוק כלל אף פחות מכדי נשימה... דולא כלום משמע אפילו משהו כנ"ל משמעתא דפרק קמא דפסחים... ולעניות דעתי לרמב"ן אף בהפסק כל שהו לא יצא. וידוע שהתרומת הדשן לא ראה ספרי הרמב"ן והר"ן. על כן נראה לי להלכה כשתוקע בנשימה אחת לצאת שיטת הרמב"ן ותקע בלי שום הפסק כלל.

⁴² מועדים וזמנים שם וכן הוא בירושלמי כאן פרק ד הלכה י "צריך להריע מתוך פשוטה". וכלשון זה בחולין כו: אמר רב יהודה תוקע ומריע מתוך תקיעה. ורב אסי אמר תוקע ומריע בנשימה אחת. ופירש"י בדעת רב יהודה קודם שיסיים התקיעה הוא מריע בסופה. פירוש קודם שעושה הפסק בסוף התקיעה שישמש כסיום התקיעה, ואלו למ"ד תוקע ומריע בנשימה אחת עושה הפסק מעט וכמו שפרש"י. ועפ"ז נראה שגם כאן פירוש להריע מתוך פשוטה שאינו עושה אפילו הפסק מעט ולא כהק"ע שפירש שעושהו בנשימה אחת. עלי תמר על הירושלמי שם

⁴³ שו"ע הרב תקפה א

⁴⁴ מכיון שהן נפטרין בברכה אחת לכן יש לזהר שלא להפסיק ביניהם בשיחה ולא התוקע בלבד אלא אפילו הציבור שלא בירכו לעצמן אלא שמעו ברכת השופר מהתוקע ואם עבר ושה בין התוקע בין השומעין אין צריך לברך על תקיעות מעומד כיון שאלו התקיעות מעומד ומיושב הן כעין מצוה אחת שהתורה חייבה אותנו לשמוע תשע תקיעות בראש השנה ותקנו חכמים לשמוע אותן על סדר ברכות מלכויות וזכרונות ושופרות אלא כדי לערבב את השמן (פירוש כדי שיתערבב מיד בתקיעות שלפני התפלה ולא יקמרג בתפלה) על כן נהגו כל ישראל לחלק את התקיעות של תורה ושל דברי סופרים לשתי פעמים ותוקעין מיושב כדי לקיים מצוה מן התורה ומברכין עליהן וגומרין את המצוה של דברי סופרים בתקיעות מעומד שעל סדר הברכות כמו שתקנו חכמים. וכיון שהן מצוה אחת ונראין כשתי מצוות לפיכך אין להשיח ביניהם דברים בטלים אבל מותר להשיח ביניהם מעניני התפלה והתקיעות כיון שהן באמת מצוה אחת, וכן אם עבר ושה אפילו דברים בטלים אין צריך

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

שעות בשיחה, אפילו בין תקיעה לתרועה ובין תרועה לתקיעה⁴⁵, ובין בבא לבבא⁴⁶, ובין סדר לסדר⁴⁷, בדיעבד אם כיון לצאת אין צריך לחזור ולתקוע⁴⁸.

אולם זה רק בששה ביניהם שלא מחמת אונס, אך אם שהה באונס אם שהה אפילו רק כדי לגמור את כל הסדר, יחזור לראש אותו הסדר למנהג מקהלות האשכנזים⁴⁹. כמבואר להלן לגבי דין קריאת שמע.

אפילו הפסיק בין הקולות שבבבא אחת בקולות אחרים, כגון שלאחר שתקע, או לאחר שהריע נתעסק בתקיעות או בתרועות אחרות, והפסיק בהם בין התרועה של אותה הבבא להתקיעות שלפניה ולאחריה, אין בכך כלום. שמכיון שלא נתכוין בקולות האלו שנתעסק בהם באמצע הבבא לשם מצוה, אלא כמתעסק בעלמא, לפיכך אינן חשובין הפסק בין התרועה לפשוטה שלפניה ושלאחריה⁵⁰.

לחזור ולברך דאין שייך הפסק באמצע מצוה אחת כמו שהיושב בסוכה והלבוש תפילין מותר לשוח אף על פי שכל רגע ורגע שהוא יושב בסוכה ולבוש בתפילין הוא מקיים מצות הקדוש ברוך הוא.

אבל אם שח בין ברכה לתקיעות מיושב אפילו שח מעניני התפלות צריך לחזור ולברך כיון שהפסיק בין הברכה להדבר שמברך עליו אבל אם שח מעניני התקיעות אינו צריך לחזור ולברך אבל לכתחלה אסור לשוח בין הברכה לתקיעה אפילו מעניני התקיעות אלא אם כן אי אפשר לו לקיים המצוה אם לא ישיח כגון שאומר תנו לי השופר וכיוצא בזה. שו"ע ומ"ב תקצב ב

⁴⁵ כגון בין תקיעה לשברים.

⁴⁶ כגון בין תר"ת לתר"ת הבא אחריו באותו סדר.

⁴⁷ כגון בין תשר"ת ותש"ת או בין תש"ת לתר"ת

⁴⁸ שו"ע ונו"כ תקפה ב ומ"ב שם ו

⁴⁹ ועיין ביאור הלכה שם ד"ה שמע "וקשה לי לפי מה שהכריע הרב מג"א בסימן ס"ה שלא להחמיר בהפסיק מחמת אונס אלא א"כ בשהאונס הוא בגוף הדבר, כגון שלא היה האדם ראוי מחמת גוף נקי או שלא היה המקום ראוי שלא היה נקי א"כ לכאורה ל"ש זה רק בתפלה או בבהמ"ז ובהלל ומנילה שעכ"פ אסור להזכיר שם ולאמר דברי תורה במקום ממונף, משא"כ בתקיעות שאינה רק מעשה מצוה והיכן מצינו שאסור לקיים מצוה כשגופו אינו נקי או במקום שאין נקי האם אסור ללבוש מלית של ד' כנפות כשגופו או המקום אינו נקי לא מצינו כן בשום מקום וצ"ע. ובמטה אפרים דימה זה לדינא דק"ש לענין תקע ומצא צואה וכדומה, ואפשר שהמעם הוא דכיון דקי"ל דצריך כונה לצאת ידי המצוה שציונו הש"י זה גופא ג"כ השיב כדברי תורה ולא גרע מהרהור בד"ת. וגם י"ל בפשיטות דבשעה שמקיים מצוה בפועל הוא עבודה ואין לעשות עבודת ד' דרך בזיון דהוא בכלל ביוה מצוה. וגדולה מזו אמרו בר"ה דף ל"ג דאסור לצחצה שופר של ר"ה במי רגלים מפני הכבוד והוא רק הכשר מצוה וכ"ש המצוה עצמה.

⁵⁰ לפי שלא הקפידה תורה אלא שלא יפסיק ביניהם בקול שופר, שאינו פשוט, שנתכוין בו התוקע לשם מצוה, דאז אין כאן פשוטה לפניה או לאחריה אלא קול שופר שאינו פשוט לפניה או לאחריה, אבל אם לא נתכוין בו התוקע לשם מצוה אין כאן קול שופר שאינו פשוט לפניה, או לאחריה, לפי שאין קולו נחשב לכלום ודומה לקול בהמה וחייה, כיון שלא נתכוין בו לשם מצוה.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

וכן השומע אם שמע התקיעות בסירוגין, שהפסיק בינתיים הרבה בשיחה, יצא, והוא שבאמצע הבבא לא שמע קול שופר שאינו ראוי באותו מקום, דהיינו שבין התרועה של הבבא להפשוטה שלפניה ושלאחריה לא שמע קול שופר, שאינו פשוט לשם מצוה, ועל דרך שנתבאר בתוקע.

אבל אם שמע או תקע לשם מצוה קול אחר שאינו ראוי להיות באותה הבבא או באותו הסדר, כגון שעומד בתש"ת ושמע תרועה או שעומד בתר"ת ושמע שברים, או אפילו בהכפיל השברים או התרועה ב' פעמים הוי הפסק כלומר ששמע ב' שברים או ב' תרועות זה אח"ז וכיון לצאת בטלו כל הג' תקיעות, אך מ"מ שש הקולות שמקודם לא בטלו, ויחזור ויתקע, ומ"מ לא יברך שוב⁵¹.

לפיכך בתי כנסיות הסמוכים זה לזה יש להזהר⁵² שלא יתקעו בביהכ"נ אחת, עד שיגמרו באחרת שאל"כ יש לחשוש שלא ישמעו על הסדר, ומכל מקום, אם שמעו בין שורה לשורה אף שהוא באמצע סדר אין בזה חשש כלל.

ד. מתשעה בני אדם כאחד לא יצא תקיעה מזה ותרועה מזה יצא ואפילו בסירוגין ואפילו כל היום כולו

וכן אין צריך שישמע כל התקיעות מאדם אחד, אלא אפילו אם שמע אותן מכמה בני אדם, תקיעה מזה, ותרועה מזה, ותקיעה מזה, וכן עד סוף כל הקולות יצא,

אבל⁵³ אם שמע תקיעה תרועה תקיעה משלשה בני אדם שתקעו כולם כאחד זה תקיעה וזה תרועה וזה תקיעה, לא יצא⁵⁴, לפי שאין כאן פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה, כיון שכולם תקעו בבת אחת. ומ"מ הברכה לא הפסיד אם לא הפסיק בדברים אחרים.

ואם כל⁵⁵ אחד ואחד משלשתן, תקעו יחד תקיעה תרועה תקיעה, אף על פי שכל הקולות יוצאין בבת אחת, וב' קולות היוצאין בבת אחת אין שומעין

⁵¹ מ"ב שם ז ה

⁵² ביאור הלכה תק"צ סעי' ח' ד"ה כמתעסק בשם החי"א

⁵³ שו"ע ונו"כ שם

⁵⁴ דעת הריטב"א וכן הסכים בפר"ח דעכ"פ ידי תקיעה אחת יצא וצריך להשלים עליה ח' קולות מתרועה ואילך ומסיים הריטב"א, ובלבד שלא האריך בעל התרועה על התקיעה, כדי שלא יהא קול פסול בנתיים. ודעת הרמב"ם דאפילו ידי תקיעה אחת לא יצא, וצריך להתחיל מחדש כל הפ' קולות. מ"ב שם ט ושער הציון שם ס"ק יח ועיי"ש בס"ק יט שביאר דעת הרמב"ם

⁵⁵ רמ"א שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

אפילו אחת מהן⁵⁶, מכל מקום בשופר כיון שחביב הוא על השומע לפי שאינו אלא פעם בשנה הוא נותן דעתו ושומע אפילו כמה קולות.

ולפיכך אפילו מקצתם תקעו בחצוצרות, ומקצתן תקעו בשופר יצאו, דמחמת חביבתו נתן דעתו על השופר לשמוע קולו.

וכשתקעו שלושתם בבת אחת כל אחד ג' קולות י"א⁵⁷ שיצא בשמיעתו משום ט' קולות, כיון דתרי קלי משתמעי גבי שופר⁵⁸, וי"א שאפילו בשופר אין תרי קלי משתמעי, כדי לצאת בשתייהם, ולא יצא אלא באחת מהם. וראוי להחמיר כסברא זו.

ה. אם שהית כדי לגמור את כולה חזור לראש

כבר התבאר במסכת ברכות דף כג. לענין קריאת שמע שלדעת המחבר 59 קראה סירוגין, כלומר שהתחיל לקרות קריאת שמע והפסיק בין בשתיקה בין בדיבור או שהפסיק באמצע מחמת אונס, כגון שתינוק עשה צרכיו בסמוך לו והוכרח לשתוק, אפילו שהיה כדי לגמור את כל הקריאת שמע, אינו חוזר לראש, אלא ממשיך אפילו לכתחלה ממקום שפסק. וכן מנהג קהילות הספרדים. ודעת הרמ"א⁶⁰ וכן מנהג מקהלות האשכנזים. שאם הפסיק אפילו בדיבור ואפילו שהיה לגמור כולה אינו חוזר אלא למקום שפסק אך אם היה אונס, כלומר שעל פי הדין אסור לו לקרוא ולברך, כגון שצריך לנקביו או מחמת צוואה שכנגדו, או מחמת צוואה על גופו ומחמת שהותו בבית הכסא והפסיק כדי לגמור את כולה, חוזר לראש, ומשערין ענין השהייה לפי הקורא וכפי המהירות שהוא רגיל לקרוא ולברך. כמה זמן לוקח לו מתחילה עד הסוף. ולא לפי רוב בני אדם.

⁵⁶ מ"ב שם יא

⁵⁷ ריטב"א בשם רב האי גאון [ומסיים, ובלבד שלא הפסיקו כולם בנשימה אלא ביהד בענין שלא היתה קול פסול מפסיק בין תקיעה לתרועה], וכן כתב הריב"ש בתשובה, מובא בתשב"ץ חלק ג סימן ש"ה וש"ו, עיין שם, וכן נראה דעת כל הפוסקים שנקטו למעמא דשמע ט' קולות בבת אחת דלא יצא משום דבעינן תרועה באמצע, ולא אמרו בפשימות משום תרי קלי וכמו שתירץ באמת הרשב"א בחדושי בתרוץ א', ועל כרחך דסבירא לה בדעה זו. שער הציון שם ס"ק כב

⁵⁸ ומשום ששמע כל הג' תר"ת בפ"א אין קפידא דלא קפדינן רק שישמע תקיעה מלפניה ותקיעה מלאחריה ותרועה באמצע והיא שמע וכן ה"ה לדין שתוקעין תשר"ת ותש"ת ותר"ת אם שמע אותם מנ' ב"א שכל אחד תקע סדר שיוצא כל התקיעות בשמיעתו בבת אחת.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ סה א

⁶⁰ שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

ודוקא⁶¹ אם האונס הוא מחמת שהאיש אינו ראוי, כגון שהוצרך לנקביו כנ"ל, אך אונס אחר, כגון מחמת אירוע ביטחוני, או שהיה צריך להעניק טיפול רפואי, וכדומה, הרי הוא כמו ששתק ברצון, ואינו נחשב הפסק שיחזור לראש. אלא ממשיך ממקום שפסק.

אם הפסיק בברכת ק"ש בין ברכה לברכה, בכל מקרה אין צריך לחזור ולברך בדיעבד. אבל בק"ש אם הפסיק בין פרשה לפרשה, מחמת אונס. ושהה בה כדי לגמור כל הפרשיות. למנהג האשכנזים חוזר לראש.

אפילו אם שח במזיד, אף שעשה איסור בזה, אעפ"כ אין צריך לחזור רק למקום שפסק, ואפילו כשפסק באמצע הברכה. ויתחיל מתחילת הענין וה"ה כששח באמצע הלל ומגילה ובהמ"ז או שאר ברכה ארוכה. אך בקריאת שמע שכשהפסיק בדיבור במזיד, מהנכון שיחזור לתחילת קריאת שמע. וכששח בשוגג מתחיל מתחילת הפסוק שעומד בו.

דין זה אינו אלא בקריאת שמע שהיא מדאורייתא, ובברכותיה, ושמונה עשרה, וברכת המזון שהיא מדאורייתא. אך בשאר ברכות שהן מדרבנן אינו חוזר לתחילת הברכה, אלא כשאין פותחת בברוך, או אומרה בדילוג השם ומלכות שבפתיחה.

ולפיכך הרוצה לצאת ידי חובתו ללא פקפוק יזהר מלעשות הפסקה מכל סיבה שהיא באמצע קריאת שמע או ברכותיה, וכן שאר ברכות בערך זמן שהיה יכול לגמור אמירת אותה ברכה מתחילתה ועד סופה (ואפילו אחוז בסוף הברכה), וכפי המהירות שהוא רגיל לקרוא ולברך, ולכתחילה ימנע גם מהפסקות מחולקות שבצירוף כולם יהיה זמן של 'שהה כדי לגמור כולה'.

וניגונים⁶² שמשורר הש"ץ וכל הקהל שותקים וממתנינים בכלל הפסק הוא, אבל הפסקות שאדם עושה כדי להתבונן במה שאומר ולכוין פירוש המילות או שאר כוונות ויחודי התפילה, כל אחד לפי השגתו ומדרגתו, אינו בכלל הפסקה כלל, וכן מותר לכתחילה להמתין כדי לענות קדיש וקדושה וכן בסוף ברכת אהבה רבה, אמת ויציב כדי להתחיל שמו"ע עם הציבור, אפילו שוהה כדי לגמור כולה.

ואם עבר והפסיק, אינו חוזר אלא למקום שפסק, ואפילו שהה כדי לגמור את כולה, אמנם המחמיר לחזור לתחילת הברכה במקום שאין חשש דברכה לבטלה שפיר עבד, וכגון בקריאת שמע או בשאר הברכות שאין מתחילות ב'ברוך אתה ה', כגון ברכת אמת ויציב ואמת ואמונה וכיוצא באלו.

וכל זה בק"ש אבל בתפילת שמונה עשרה דעת המחבר וכן מנהג הספרדים – שמי ששהה בתפלת שמונה עשרה שיעור שיכל לגמור את כולה, אפילו בשתיקה בלבד, חוזר לראש התפלה, ואינו רשאי להמשיך בתפלתו. ומחשבים זמן זה מתחלת השמונה עשרה עד סופה, ולא ממקום שנמצא בו. ומשערין במתפלל עצמו. ואם שהה כדי לגמור את כולה וטעה והמשיך בתפלתו ולא חזר

⁶¹ מ"ב שם ב

⁶² מ"ב שם ד

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

לראש, וסיים תפלתו, לא יצא, וצריך לחזור ולהתפלל. ונכון שבכיוצא בזה יעשה תנאי נדבה, ויאמר: "אם חייב אני לחזור תהיה תפלה זו לחובה, ואם לאו תהיה זו תפלת נדבה".

שהה פחות מכדי לגמור את כל התפילה, אם השהייה מועטת באופן שלא שהה רק כדי לגמור אותה ברכה, חוזר למקום שפסק, ואם שהה יותר מכך, אזי בברכות האמצעיות חוזר לראש הברכה שאוחז בה, ובג' ברכות ראשונות או בג' אחרונותאם היה השהייה בין ברכה לברכה חוזר לראש הג' ברכות, כי ג' הראשונות נחשבות כברכה אחת וג' האחרונות נחשבות כברכה אחת, ואם השהייה באמצע הברכה חוזר לתחילת ברכה זו.

דעת הרמ"א וכן מנהג האשכנזים – אם היה השהייה מחמת אונס שאסור לו עפ"י הדין להתפלל, וכגון שיכור, ומי שגופו נתלכלך בצואה או מי רגליים שותתים על ברכיו, ומי שכנגדו צואה או מי רגליים. או שהייה מחמת שנקלע לאירוע בטחוני ולמצב של חשש סכנת חיים. או שנאלץ להעניק טיפול רפואי וכדומה, שעקב כך אין באפשרותו להמשיך בתפלה. אזי אם שהה משך זמן כדי לגמור את כולה חוזר לתחילת התפילה. שחמורה תפלה לענין זה מק"ש שעל אף האונס הינו חיצוני, כיון שבעת הזאת לא היה יכול להתפלל ומקרי הפסק וחוזר לראש עי"ז.

שהה פחות מכדי לגמור כולה, חוזר למקום שפסק, ואינו צריך לחזור לתחילת הברכה, ואין הבדל בכל זה בין ברכות אמצעיות לג' ראשונות ואחרונות.

אך אם שהה מחמת מפריעים שונים הגורמים לו טירדת המחשבה, כגון ילדים או רעש בסביבה וכדומה, והמתין עד שישתלקו המפריעים. או שהה סתם במחשבות ואפילו במחשבות של תורה, או אם נרדם ונתנמנם באמצע שמו"ע. ושהה כדי לגמור את כולה, אינו חוזר לתחילת התפילה, אך חמורה תפלה לענין זה מק"ש, שבקריאת שמע או בברכותיה מספיק בשהפסיק שיחזור למקום שפסק, אבל כאן בתפילה חוזר לתחילת הברכה שאחז בה, כי ע"י שהייה רבה נתקלקלה הברכה. ולדעת הגר"א גם בזה אינו חוזר לתחילת הברכה אלא למקום שפסק, ואם לא שהה כדי לגמור את כולה, לדברי הכל אינו חוזר אלא למקום שפסק.

ובכל האמור אין הבדל בין אם ההפסק היה בשחיה בעלמא על מקומו, או בהפסקה בהילוך או בעשיית מעשים.

ו. תקיעות אין מעכבות זו את זו ברכות אין מעכבות זו את

זו תקיעות וברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים

מעכבות

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ראש השנה

שלש ברכות⁶³ שאומרים במוסף של ראש השנה, שהן מלכיות זכרונות ושופרות, מעכבות זו את זו שאם אינו יודע כל השלש ברכות לא יאמר כלום, אפילו אותה ברכה שיודע⁶⁴.

וכן סדר הברכות מעכב, שאם הקדים לומר זכרונות או שופרות למלכיות, או שופרות לזכרונות לא יצא⁶⁵.

אבל ברכות שמונה עשרה של שאר ימות השנה⁶⁶ אין מעכבות זו את זו, אלא אם אינו יודע כל הברכות יאמר המקצת שיודע. ויראה להסמיכה לאיזה ברכה כגון לאשר יצר וכדומה, כדי שתהא סמוכה לחברתה. והוא רק רחמי בעלמא אבל אינו יוצא כלל בזה, שהרי אפילו רק ברכה אחת מן הי"ח אם דילג עריך לחזור ולומר כולן כסדר שניתקנו⁶⁷. ואם לאו אינו יוצא בזה ידי תפלה וכ"ש בזה. וגם:

התקיעות גם הן מעכבות זו את זו⁶⁸, שאם יודע לתקוע ואינו יודע להריע, לא יתקע כלום לפי שאין כאן מצוה כלל, אלא אם כן תוקע ומריע ותוקע ג' פעמים.

וכן סדר התקיעות מעכב אם הקדים תרועה לתקיעה ראשונה לא יצא כנזכר⁶⁹.

אבל אם יודע להריע תרועה שלנו ואינו יודע לתקוע השברים, יתקע תר"ת ג' פעמים, וכן אם יודע לתקוע שברים ואינו יודע התרועה שלנו יתקע תש"ת ג' פעמים, שמא מה שהוא יודע זו היא תרועה האמורה בתורה, ונמצא מקיים המצוה כמאמרה.

התקיעות⁷⁰ שעל סדר הברכות אינן מעכבות את הברכות, שאם אין בהם מי שיודע לתקוע אעפ"כ יאמר הש"ץ כל הט' ברכות, וכן הברכות אינן מעכבות את התקיעות שאם אינו יודעין לברך הברכות האלו, אעפ"כ יתקעו ג' סדרים. שהגם ששינה הסדר שהתפלל קודם שתקע א להיפך יצא בשניהם.

⁶³ שו"ע ונו"כ תקצנ א

⁶⁴ וכתב הפמ"ג וצ"ע אמאי לא יאמר ג' ראשונות וג' אחרונות וקדושת היום באמצע דהא הטור כתב בשם הר"י ג' יאות בסימן תקצ"א שהצבור מתפללין בלחש רק שבע ואף דלא קי"ל כן מ"מ בשאינו יודע וכו' ואפשר אה"נ רק לא יאמר עשרה פסוקים עכ"ל. ביאור הלכה שם סעיף א ד"ה מעכבות ועיי"ש מה שתי

⁶⁵ מ"ב שם ה

⁶⁶ מ"ב שם ב

⁶⁷ כדקי"ל בסימן קי"ט ס"ג

⁶⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

⁶⁹ מ"ב שם ה

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

אם התפללו בעבור הט' ברכות, ולא תקעו עד לאחר שגמר הש"ץ את התפלה, יצאו.

ז. אבל שלא בחבר עיר שומעין על הסדר ושלא על סדר ברכות

כשמתפללין תפלת מוסף בציבור תקנו חכמים לתקוע למלכויות לזכרונות ולשופרות. כמו שהתבאר לעיל דף לב.

אך המתפלל מוסף ביחיד⁷¹, אין מפסיק⁷² כדי לתקוע סדר הברכות, ואפילו יש לו מי שתוקע לו, אין מפסיק לשומעם, שלא תקנו אלא בציבור, ומכל מקום התקיעות שחייב לשמוע מן התורה כלומר תשר"ת ג' פעמים תשר"ת ג' פעמים תר"ת ג' פעמים, טוב שישמע אותן קודם תפלת מוסף. כדי לערבב השמן שלא יקטרג עליו בשעת תפלתו⁷³. ואם אין לו מי שיתקע לו קודם תפלתו יכוין לשומעם אחר תפלתו.

ח. ויחיד שלא תקע חבירו תוקע לו ויחיד שלא בירך אין חבירו מברך עליו

אין אדם⁷⁴ יוצא ידי חובתו בשמיעת תפילת מוסף אלא אם כן שומע תפלת הציבור, לפי שכך היתה התקנה בתחילה כשתקנו תפלת הציבור, שיחזיר הש"ץ את התפלה בקול רם כדי להוציא מי שאינו בקי, ואם אינו מתפלל תפילת הציבור אינו יכול להוציא אחרים בתפלתו, אפילו אם הוא צריך להתפלל אז גם לצורך עצמו בלחש, אלא שהוא מתפלל בקול כדי להשמיע גם לחבירו, ולהוציא, ואפילו אם לא יכול חבירו להתפלל בעצמו⁷⁵, שהתפלה אינה כשאר ברכות שאדם יוצא ידי חובתו בשמיעה ועניית אמן, אבל בתפלה צריך כל אחד ואחד לבקש רחמים, ואין נכון לבקש על ידי שליח אלא אם כן הוא שליח ציבור.

⁷¹ שו"ע ונו"כ תקצב ב

⁷² ועיין שערי תשובה שם א' והרדב"ז ח"ב סי' שמ"ז כת' דיהי' מותר להפסיק בדרכ' ובכר"י תמה עליו ובאמת תמוה מה שלא הזכיר מדברי המור ושאר פוסקים דאינו מפסיק אף אם תקע ליה אחריני ומכ"ש שהוא עצמו אין לו לתקוע" ועיין בשד"ח מע' ר"ה סי' ב' אות ל"ו

⁷³ מ"ב שם ז

⁷⁴ שו"ע ונו"כ תקצד

⁷⁵ מ"ב שם ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

אבל בתקיעות יכול אדם לצאת בשמיעה, אפילו הוא יודע לתקוע בעצמו, ואפילו אם אין שם ציבור שישמעו עמו.

ט. ומצוה בתוקעין יותר מן המברכין. ... הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכין. ... דאף על גב דהא ודאי והא ספק

מי שאינו בקי בסדר תפלת מוסף⁷⁶, וגם אינו יודע לתקוע, או שאין לו שופר, ולפניו שתי עיירות באחת יודעין לתקוע אבל אין בקיאים בתפלת מוסף, ובאחת בקיאים בתפלת מוסף אבל אין להם שופר, או שאין יודעין לתקוע, ילך למקום התקיעות, וכן הדין גם ביום השני⁷⁷. ואפילו אם של תקיעות הוא בספק לו, ושל מוסף בוודאי, יילך למקום שתוקעים מפני שהתקיעות הן מן התורה, ותפלת מוסף מדברי סופרים, וספק של תורה קודם לוודאי דברי סופרים⁷⁸.

ואם יכול לילך⁷⁹ למקום המתפללין, ויש שהות ביום שישמע אחר כך התקיעות במקום שתוקעין, כגון שהוא בתוך התחום או שיכול לשלוח נכרי אחר השופר להביאו לכאן, אפילו מחוץ לתחום, יקיים שתי המצוות שכל היום כשר לתקיעת שופר, אבל לא ילך תחילה למקום שתוקעין, ואחר כך למקום שמתפללין לפי שתפלת מוסף זמנה קצר מזמן תקיעת שופר, שהרי לכתחלה אין לאחרה יותר משבע שעות⁸⁰.

אם באחת נמצא תוקע הגון אך המתפללים שם אינם הגונים, ובאחת מתפללים הגונים והתוקע אינו הגון, ילך למקום שהתוקע מומחה וכשר, דהתוקע מוציא ידי חובתו משא"כ בתפלה אינו מוציא ידי חובתו⁸¹.

⁷⁶ שו"ע ונו"כ תקצה

⁷⁷ מ"ב שם א, וכתבו בפ"ע בשם ישועות יעקב דאם יש כאן שני מקומות באחד ישמע סדר הברכות של שני ימים של ר"ה ואם ילך למקום שתוקעין לא יהיה אפשר לו לשמוע רק סדר תקיעות דיום שני שהוא מקום רחוק שלא יכול לבוא לשם עד ליל שני דר"ה הולך למקום שמברכין עכ"ל ויכול להיות שגם הח"א והפמ"ג מודים לו שלא לדחות הברכות של שני הימים בשביל תקיעות דיום שני לדין דבקיאים בקביעא דירחא. ביאור הלכה שם

⁷⁸ עיין בפרי מגדים שמסתפק איך הדין ביום שני לדין דבקיאים בקביעא דירחא וגם יש ספק אם ימצאו שם שופר, אם יש לדחות בשביל זה המקום שמתפללין. שער הציון שם ס"ק ב

⁷⁹ רמ"א שם

⁸⁰ מ"ב שם ג

⁸¹ מ"ב שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>